

Thorbecke 2.0 - advies en aanbod van Amersfoortse ontmoetingsplekken aan de nieuwe gemeenteraad

Halverwege de negentiende eeuw gaf Johan Rudolph Thorbecke Nederland een herstart. Dat was hard nodig. Koning Willem I had van Napoleon het centralistische bestuursmodel overgenomen. Alle macht lag bij de top, en die top was doodsbenuwd de controle te verliezen. Dus verzoop het land in voorschriften die door gezagsdragers werden verzonnen, zonder toetsing aan de dagelijkse praktijk. Gevolg: een verlamde samenleving zonder ruimte voor innovatie.

Ook in 2026 kraakt de samenleving in haar voegen. Zorg wordt onbetaalbaar, de energietransitie loopt vast, de woningschaarste blijft aanhouden, de toeslagenaffaire weten we niet af te ronden en de leesvaardigheid van onze kinderen holt achteruit. We kunnen twee dingen doen: doorgaan op de ingeslagen weg en wachten tot het systeem het begeeft, of, net als Thorbecke, het roer omgooien.

Thorbecke legde de verantwoordelijkheid bij de buurt

Hoe kreeg Thorbecke Nederland weer aan de praat? Hij gooide het centralistische bestuursmodel en de bijbehorende regelrang overboord. In plaats daarvan legde hij de verantwoordelijkheid bij een fijnmazig netwerk van 1.200 gemeentes op een bevolking van 3 miljoen mensen (dus 2.500 mensen per gemeente). Ter vergelijking: in 2026 telt Nederland 342 gemeentes en 18 miljoen mensen. In feite legde hij de verantwoordelijkheid bij de gemeenschap die we tegenwoordig buurt noemen. Zo schiep hij ruimte voor innovatie, want innovatie gedijt in kleinere eenheden. Omdat de aandacht uitgaat naar de inhoud en niet naar het formeel organisatorische.

Tijd voor Thorbecke 2.0: de infrastructuur is er al

Het is tijd voor Thorbecke 2.0: een bestuursmodel dat niet inzet op nóg meer professionals en regeldruk, maar betrokken burgers de kans biedt de sociale basis te stutten en versterken. Het goede nieuws is: de infrastructuur is er al. In Amersfoort ontwikkelt zich een krachtig en divers netwerk van samenwerkende ontmoetingsplekken: Netwerk Ontmoetingsplekken Amersfoort (NOA). Deze ontmoetingsplekken zijn kruispunten voor bewoners en professionals waar burgerinitiatieven plaatsvinden, (sociaal) ondernemerschap ontstaat en talenten worden ontdekt en benut. De kruisbestuiving tussen doelgroepen, gebruikers, thema's en activiteiten zorgt voor een aantoonbare meerwaarde voor de wijken. Iedere ontmoetingsplek focust op de specifieke behoeften van de buurt en draait op de inzet van een paar betaalde krachten die vaak meer dan 100 vrijwilligers (met een grote

verscheidenheid aan kennis en vaardigheden) aansturen en begeleiden. Die vrijwilligers geven taalles, huiswerkbegeleiding, hulp bij digitaal, financiën of verduurzaming van de woning. Dat is geen eenrichtingsverkeer, want vrijwilligers geven op hun beurt aan dat ze veel opsteken van de mensen die ze helpen. Daarnaast spelen de ontmoetingsplekken een rol in signalering en preventie, van dreigende schuldenproblematiek tot gezondheidsproblemen. Ontmoetingsplekken, kortom, zijn vertakt tot in de haarvaten van de samenleving, ze stimuleren samenredzaamheid en gemeenschapszin en blijken bakens van continuïteit.

1 geïnvesteerde Euro = 6 Euro maatschappelijke winst

Hoeveel impact ontmoetingsplekken hebben, bewijst de [Social Return on Investment \(SROI\)-analyse die in Eijsden is gedaan](#). Daaruit blijkt iedere geïnvesteerde Euro *minimaal* zes euro maatschappelijke winst oplevert. Die winst komt niet alleen ten goede aan inwoners door een betere kwaliteit van leven, maar ook aan zorgverzekeraars en gemeenten. Op dit moment wordt het enorme potentieel van ontmoetingsplekken matig benut. Subsidie is niet structureel geborgd en projectsubsidies zijn versnipperd, wat het vinden van financiering extreem lastig en tijdrovend maakt. Bovendien is de communicatie en afstemming met de gemeente verre van optimaal. Gelukkig is er een oplossing: Thorbecke 2.0.

Wat zijn de voordelen?

1. De infrastructuur bestaat al, hoeft alleen te worden versterkt en gestut.
2. Minimale overhead en korte lijnen, geen commercieel belang.
3. Een fijnmazig netwerk tot in de haarvaten van de wijken.
4. Continuïteit: medewerkers van ontmoetingsplekken zijn niet alleen ondernemend, ze voelen zich ook sterk betrokken bij de plek waar zij zich voor inzetten.
5. Deskundigheid: ontmoetingsplekken zijn de spin in het web in hun eigen buurt.
6. Toegang tot de expertise van een enorm reservoir aan actieve bewoners en sociaal ondernemers uit de directe omgeving.
7. Ruimte voor ontwikkeling, innovatie en een boost voor samenredzaamheid, eigenaarschap en zorgzame gemeenschappen.

Hoe geven we Thorbecke 2.0 handen en voeten?

1. Bouw de bestaande samenwerking tussen gemeente en ontmoetingsplekken uit.
2. Baseer de samenwerking niet op regels, maar op vertrouwen en wederkerigheid. Benader ontmoetingsplekken niet als consument van subsidies, maar als producent van sociale verbanden, ontwikkeling en ontplooiing.
3. Stuur gemeentemedewerkers de buurten in en laat ze structureel present zijn bij ontmoetingsplekken. Nabijheid en presentie zorgen voor vertrouwen, inzicht in wat er speelt op wijkniveau en het essentiële gevoel dat we dit samen doen.

4. Profiteer van de deskundigheid en ervaring van ontmoetingsplekken door ze een volwaardige plek te geven bij het opstellen van wijkplannen, het vormgeven van wijksamenwerkingsverbanden en het ontwikkelen van de wijkeconomie.
5. En nu ons aanbod: laten we samen bouwen aan een dekkend netwerk van ontmoetingsplekken dat recht doet aan de diversiteit aan behoeften en leefstijlen. Doe dat van onderop, begin bij wat er al is.

Tot slot: de uitdagingen die de inwoners van Amersfoort te wachten staan zijn enorm. Maar de gemeenteraad staat niet alleen. De stad is meer dan bereid om te helpen. Met dit advies en aanbod leiden we die hulp in goede banen. Want samen¹ zijn we meer.

Margriet van der Heijden en Anton van den Broek, Ontmoetingscentr. [Entree](#) (Randenbroek)

Edgar Koning, [Huis Miereveld](#) (Leusderkwartier)

Kinke Hendriksma, [De Witte Vlinder](#) (Kruiskamp)

Erik van Marissing, [Buurtterras Kattenbroek](#) (Kattenbroek)

Sandra van der Werf en Jan Kooning, [De Ontmoeting](#) (Kattenbroek)

Louis de la Combé, [033inActie](#) (Kruiskamp)

Marieke Driessen, [Parkhuis Amersfoort](#) (Randenbroek)

Frederike Veldhuis, [Odensehuis](#) (Amersfoort Zuid)

Manon Poliste, Buurtkamer Hooglanderveen (Hooglanderveen)

Marjan van Dalfsen, Ontmoetingscentrum [De Herberg](#) (Nieuwland)

Ilse Kamphuis, Project Puntenburg (Soesterkwartier)

Evelien van Dijk, [De Koperkorst](#) (Schothorst)

Max Ids de Haan en Vladimir Movsessian, [Stichting Uprising](#) (Calveen)

Tobias Heinhuis, [So What 033](#) (Zielhorst)

Peter van Putten, Ontmoetingscentrum [ONE](#), Omzien Naar Elkaar (Kattenbroek)

Ronald van Panhuis, restaurant [Hart van Vathorst](#) (Vathorst)

Levi Heijnen, [Buitenhuis Blom](#) (Amersfoort Zuid)

Harm Messink, [De Koffiebus](#) (diverse wijken)

Jochem Straver, [Verkeerstuin Amersfoort](#) (Soesterkwartier)

Jos Gloudemans en René Borkus, [Trefpunt Operahuis](#) (Randenbroek - Schuilenburg)

Margriet Guiver-Freeman, [Wijkcentrum 't Middelpunt](#) (Zielhorst)

Yuri Cohen, [Theehuis Land in Zicht](#) (Vathorst)

Dave Hartsteen en Paul Liklikuwata, [Furglerplein](#) (Rustenburg)

Jeanne van Vliet, [Ontmoetingsplek De Koppeling](#) (De Koppel)

Marc van Leent, de [Rooie Cent](#) (Binnenstad)

meer info: noa@bijzondereplekken.nl

¹ genoemde personen hebben deze oproep op persoonlijke titel ondertekend